F.N.s VIRKSOMHED I 1949

Af PREBEN V. ASKGAARD

F.N.-pagtens art. 43,1 lyder: „For at bidrage til opretholdelse af mellemfolkelig fred og sikkerhed forpligter alle medlemmer af de Forenede Nationer sig til på opfordring af sikkerhedsrådet og i overensstemmelse med særlig overenskomst eller særlige overenskomster at stille til rådighed for dette de væbnede styrker, den bistand og de lettelser, derunder ret til passage, som er nødvendige til opretholdelse af mellemfolkelig fred og sikkerhed."

Denne bestemmelse giver udtryk for den dyrekøbte erfaring, man gjorde i mellemkrigstiden med folkeforbundet, der ikke kunne pålægge medlemmerne militære forpligtelser. Men tiltrods for, at det i art. 43,3 hedder, at „forhandlinger om overenskomsten eller overenskomsterne skal finde sted så snart som muligt på sikkerhedsrådets initiativ", har disse forhandlinger endnu ikke fundet sted. Da overenskomsterne skal afsluttes mellem medlemmerne og sikkerhedsrådet, hvor vetoretten delvis lammer arbejdet, må det forudses, at overenskomstforhandlingerne ikke vil kunne påbegyndes, sålænge modsætningen mellem øst og vest vedvarer.

En af de vigtigste forudsætninger for F.N.s arbejde er altså endnu ikke til stede. „Den eneste styrke, som F.N. har kunnet benytte sig af, er den moralske styrke og evnen til at nå frem til et rimeligt kompromis og en fredelig bilæggelse", som generalsekretær Trygve Lie siger i sin sidste årsrapport om F.N.s arbejde.

3. generalforsamlings 2. del. 5. april—18. maj.

Som nævnt i oversigten over F.N.s virksomhed i 1948 nåede 3. generalforsamling ikke at blive færdig, hvorfor det blev nødvendigt at genoptage arbejdet i april-maj 1949. Forøvrigt en praksis, der er meget lidt begejstring for blandt medlemmerne, og som man såvidt muligt vil søge at undgå i fremtiden.

Nedenfor behandles først de spørgsmål, der kun var til drøftelse i 3. generalforsamlings 2. del, mens de, der også var på den følgende generalforsamlings dagsorden, vil blive omtalt under 4. generalforsamling.

Israel medlem af F.N.

Den nye stat Israel proklameredes den 15. maj 1948. Dens tilblivelse og de deraf følgende voldsomme begivenheder skabte nogle af de vanskeligste pro-

2. Sikkerhedsrådets permanente medlemmer skal søge at opnå enighed om, ved hvilke af rådets afgørelser de vil undlade at udøve deres veto, når der allerede er afgivet 7 ja-stemmer i rådet.
3. For at undgå at sikkerhedsrådets nytte og anseelse nedsættes ved overdreven brug af vetoretten, skal de permanente medlemmer
   a. nårsomhelst det lader sig gøre rådføre sig med hinanden om vigtige afgørelser, der skal træffes af rådet;
   b. nårsomhelst det er muligt rådføre sig med hinanden før en afstemning, hvis deres enstemmighed er nødvendig, for at rådet kan tage effektive skridt;
   c. hvis der ikke er enighed, da kun at anvende vetoretten, når de anser spørgsmålet for at være af vital betydning ud fra en samlet betragtning af F.N.s interesser, og udtale med hvilken begrundelse de mener, at denne situation foreligger.
4. F.N.s medlemmer skal i aftaler, som tillægger sikkerhedsrådet visse funktioner, fastsætte sådanne betingelser for afstemning inden for dette organ, at anvendelsen af vetoretten i videst muligt omfang forhindres.

Den 18. oktober meddelte *Warren R. Austin,* U.S.A., der var sikkerhedsrådets præsident for oktober måned, på de 5 permanente medlemmers vegne, at de var enige om princippet om og brugen af rådslagning, før vigtige afgørelser skulle træffes og var enedes om at mødes igen snarest belejligt for at organisere indkaldelse og afholdelse af sådanne rådslagninger.

Andre spørgsmål.

Indernes behandling i Den Sydafrikanske Union: Dette spørgsmål stod for tredje gang siden 1946 på generalforsamlingens dagsorden. Indiens repræsentant hævdede, at den sydafrikanske regering behandlede racerne forskelligt og derved handlede i modstrid både med forpligtelserne ifølge F.N.-pagten og generalforsamlingernes resolutioner. Den Sydafrikanske Union påstod stadig, at det var et indre anliggende, som F.N. ikke havde ret til at blande sig i. Netop på grund af F.N.s tvivlsomme kompetence i sagen ønskede de fleste stater konflikten bilagt ved direkte forhandlinger mellem parterne, hvorfor generalforsamlingen den 14. maj vedtog et fransk-meksikansk forslag, der opfordrede Indien, Pakistan og Den Sydafrikanske Union til at drøfte spørgsmålet ved en rundbordskonference under hensyntagen til formålene og grundsætningerne i pagten og verdenserklæringen om menneskerettigheder. De nordiske lande stemte for.

Det spanske spørgsmål: En række sydamerikanske stater foreslog, at medlemsstaterne skulle have fuld handlefrihed med hensyn til diplomatiske forbindelser med Spanien. Polen foreslog en skærpelse af generalforsamlingens resolution fra 1946, således at medlemmerne skulle ophøre med at eksportere krigsmateriel til Franco-Spanien og afstå fra at indgå overenskomster eller traktater med dette land. Det sydamerikanske forslag blev vedtaget i 1. udvalg, men forkastet i forsamlingen. Det polske forkastedes begge steder.

Sovjetunionens krænkelse af de fundamentale menneskerettigheder, sædvanlig diplomatisk praksis og andre af pagtens grundsætninger: Det var Chile, der allerede på 3. generalforsamlings 1. del fremdrog dette spørgsmål og motiverede det med, at russiske kvinder, der var gift med fremmede statsborgere, var blevet forhindret i at forlade Sovjetunionen sammen med deres ægtemænd eller i senere at slutte sig til dem, og at Sovjetunionen havde nægtet en svigerdatter af Chiles tidligere ambassadør i Moskva at forlade landet sammen med ambassadøren. Et fransk-uruguaysk forslag, der fjernede de skarpeste vendinger i Chiles forslag, blev vedtaget i 6. udvalg og godkendtes af generalforsamlingen den 25. april. Det slutter med en henstilling til Sovjetunionen om at ophæve de trufne foranstaltninger. De nordiske lande stemte for.

4. generalforsamling 20. september—10. december 1949.

På åbningsmødet valgtes general *Carlos P. Romulo,* Filippinernes faste delegerede ved F.N., til forsamlingens præsident. Til formænd for generalforsamlingens 6 faste udvalg valgtes:

Lester B. Pearson, Canada, for 1. udvalg (politiske spørgsmål og sikkerhedsspørgsmål).

Hernan Santa Cruz, Chile, for 2. udvalg (økonomiske og finansielle spørgsmål).

Carlos Eduardo Stolk, Venezuela, for 3. udvalg (sociale, humanitære og kulturelle spørgsmål).

Hermod Lannung, Danmark, for 4. udvalg (spørgsmål vedrørende formynderskabsområder og ikke-selvstyrende områder).

Alexis Kyrou, Grækenland, for 5. udvalg (budget- og administrationsspørgsmål).

Manfred Lachs, Polen, for 6. udvalg (juridiske spørgsmål).

Arbejdstempoet var allerede fra begyndelsen hurtigere end tidligere, således at det lykkedes at komme igennem dagsordenens 68 punkter uden at en deling af generalforsamlingen blev nødvendig.

De tidligere italienske kolonier.

I fredstraktaten med Italien af 10. februar 1947 står der i art. 23, at Italien giver afkald på alle sine besiddelser i Afrika, d.v.s. Libyen, Eritrea og italiensk Somaliland, ialt ca. 3 mill. mennesker og godt 2,5 mill. km². Endvidere fastsættes, at Frankrig, Storbritannien, U.S.A. og Sovjetunionen i fællesskab skal bestemme den endelige ordning inden et år efter fredstraktatens ikrafttræden, d.v.s. senest 15. september 1948. Hvis de ikke kan komme til noget resultat indenfor denne tidsfrist, skal sagen henvises til F.N. og afgøres af generalforsamlingen. Denne situation indtraf i 1948, og spørgsmålet kom på dagsordenen i 3. generalforsamlings 2. del.

Diskussionen i 1. udvalg strakte sig over 20 moder fra 6. apr. til 5. maj.

Italien var repræsenteret uden stemmeret, og ialt 12 repræsentative organisationer fra kolonierne fik lejlighed til at udtale sig. Under diskussionen fremhævede Storbritannien og U.S.A. hensynet til den indfødte befolkning og de almindelige freds- og sikkerhedssynspunkter. Mange latin-amerikanske stater ville i lighed med Frankrig give Italien formynderskab over områderne under henvisning til dets kulturelle og civilisatoriske fortjenester. En sådan ordning ville de arabiske stater aldeles ikke høre tale om. De krævede uafhængighed for Libyen og bibeholdelse af områdets enhed. De østeuropæiske og de fleste asiatiske stater var også modstandere af, at områderne igen skulle under italiensk administration og var stemt for formynderskab under F.N. Til sidst blev der fremsat forslag af Sovjetunionen, Storbritannien støttet af U.S.A., Indien, 18 latinamerikanske stater i fællesskab, Iraq og Australien.

Et underudvalg blev nedsat den 9. maj til at overveje og udarbejde et endeligt forslag. Efter fire møder vedtog udvalget den såkaldte *„Bevin-Sforza-plan"*, baseret på et engelsk forslag, der var blevet noget ændret efter forhandlinger mellem den engelske og den italienske udenrigsminister. Det gik i korthed ud på følgende:

Libyen gøres selvstændigt i løbet af 10 år. I mellemtiden skulle Cyrenaica under engelsk, Fezzan under fransk administration og Tripolitanien fra 1952 under italiensk formynderskab.

Tidligere italiensk Somaliland under italiensk formynderskab.

Den østlige del af Eritrea indlemmes i Abessinien og den vestlige del i anglo-ægyptisk Sudan.

Underudvalgets forslag blev vedtaget af 1. udvalg med undtagelse af bestemmelsen om den vestlige del af Eritrea, der blev forkastet, og derefter gik forslaget til forsamlingen.

Debatten her formede sig i hovedtrækkene som i 1. udvalg. Særlig stærk kritik mødte forslaget fra de østeuropæiske og de asiatiske landes side. Derefter gik man over til en afstemning punkt for punkt. Det kan tilføjes, at adskillige lande, hovedsagelig sydamerikanske, allerede før afstemningen havde ladet skinne igennem, at de til sin tid ville stemme imod forslaget som helhed, hvis bestemmelsen om Tripolitanien blev forkastet. Og det gik netop sådan, idet både dette afsnit af forslaget og afsnittet om italiensk Somaliland blev forkastet, mens afsnittene om Cyrenaica, Fezzan og Eritrea blev vedtaget.

Forslaget som helhed blev derefter forkastet af generalforsamlingen med 37 stemmer mod 14 og 7 stemmer-ikke. Mellem de 14, der stemte for forslaget, var Danmark, Island og Norge, mens Sverige indtog det principielle standpunkt, at det ikke indenfor F.N. agtede at medvirke ved afgørelsen af territoriale spørgsmål, der faldt ind under fredsslutningerne, og derfor afholdt sig fra at stemme.

Dagen efter, den 18. maj, vedtog generalforsamlingen et polsk forslag om udsættelse af hele spørgsmålet til næste generalforsamling.

Den 30. september begyndte her debatten i 1. udvalg og strakte sig over 14 møder. I korthed var de vigtigste synspunkter følgende: Storbritannien gik ind for Libyens uafhængighed, italiensk Somaliland under formynderskab med Italien som administrerende magt, det østlige og centrale Eritrea til Abessinien

og det vestlige til anglo-ægyptisk Sudan. Dog anerkendte Storbritannien de franske interesser i Fezzan. Det var det eneste væsentlige punkt, som U.S.A. ikke kunne gå med til, idet det bestemt tilrådede et uafhængigt forenet Libyen. Frankrig anerkendte princippet om Libyens uafhængighed, men anbefalede oprettelse af særlige regeringer i hvert af dets tre dele, som så skulle afgøre, hvordan de ville stå i forbindelse med hinanden, endvidere Somaliland under italiensk formynderskab og en ordning i Eritrea, der tog hensyn både til Abessinien og til den indfødte befolkning. Sovjetunionen anbefalede Libyens øjeblikkelige uafhængighed og tilbagetrækning af alt udenlandsk militær og ødelæggelse af alle militære baser; Eritrea og Somaliland under direkte F.N.-formynderskab i 5 år og en lille del af Eritrea til Abessinien for at give dette land adgang til havet over havnebyen Assab. Italien foreslog uafhængighed for Eritrea, italiensk formynderskab over Somaliland og oprettelse af et uafhængigt forenet Libyen, hvor Tripolitanien skulle have fuld frihed til at råde over sin fremtid og endelig italiensk repræsentation i et kontroludvalg, der skulle føre tilsyn med overgangen til uafhængighed. Abessinien fremsatte meget stærke krav på Eritrea, idet det understregede sin historiske, økonomiske og religiøse forbindelse med dette land såvel som de for Abessinien vigtige forhold af strategisk og sikkerhedsmæssig art i dette område.

Ligesom i den foregående forsamling nedsattes et underudvalg, der denne gang havde 11 forslag om Libyen, 4 om Somaliland og 12 om Eritrea til behandling. Efter tre ugers intensivt arbejde vedtoges følgende forslag den 1. november: Libyen uafhængigt fra 1. januar 1952, F.N.-kommission til at hjælpe folket med at oprette en fælles regering for hele området — Italiensk formynderskab over Somaliland i 10 år, derefter uafhængighed, medmindre generalforsamlingen skulle beslutte andet — 5-mands kommission til på stedet at undersøge forholdene i Eritrea og fremsætte forslag om landets fremtid senest 15. juni 1950.

I 1. udvalg undergik forslaget forskellige ændringer og tilføjelser, bl. a. at Libyen udtrykkeligt defineredes som omfattende Cyrenaica, Tripolitanien og Fezzan, at generalforsamlingen berøvedes muligheden for ikke at give Somaliland uafhængighed efter 10 års forløb, og at Italien i Somaliland skulle have en rådgivende kommission ved sin side.

Derefter gik forslaget til endelig afgørelse i forsamlingen. Flere lande beklagede, at det ikke var lykkedes at løse Eritrea-problemet. Sovjetunionen fastholdt sit oprindelige standpunkt. Frankrig betragtede forslaget som urealistisk og ville afholde sig fra at stemme. Abessinien fastslog, at det herefter vanskeligt kunne bevare sin tillid til princippet om kollektiv sikkerhed.

Den endelige beslutning, der vedtoges af generalforsamlingen den 21. november med 48 stemmer mod 1 (Abessinien) og 9 stemmer-ikke (6 østeuropæiske lande, Frankrig, New Zealand, Sverige) ser således ud:

Libyen: Uafhængigt og selvstændigt senest 1. januar 1952. Indtil da vil en F.N.-repræsentant (*Adrian Pelt,* Holland) bistå befolkningen ved udarbejdelsen af en forfatning og oprettelse af en uafhængig regering. Han vil blive støttet af et råd på 10 medlemmer (Ægypten, Frankrig, Italien, Pakistan, Storbritannien, U.S.A., 1 repræsentant for hver af Libyens tre dele og for mindretallene i Libyen).

Somaliland: Uafhængigt og selvstændigt i løbet af 10 år. I mellemtiden under det internationale formynderskabssystem med Italien som administrator, bistået af et råd, sammensat af repræsentanter for Colombia, Ægypten og Filippinerne. Formynderskabsoverenskomsten skal efter indisk forslag indeholde et tillæg med en erklæring om forfatningsmæssige principper, der garanterer indbyggernes rettigheder.

Eritrea: En kommission bestående af repræsentanter for Burma, Guatemala, Norge, Pakistan og Den Sydafrikanske Union skal undersøge og fastslå befolkningens ønsker og de bedste midler til at ordne hele problemet. Kommissionens rapport skal være færdig senest 15. juni 1950.

Indonesien.

Også i det indonesiske spørgsmål nåede man frem til en løsning i 1949.

Den 7. januar drøftede sikkerhedsrådet en rapport fra F.N.s kommission for Indonesien, der oplyste, at hverken hollænderne eller indoneserne havde rettet sig efter de afsnit i rådets beslutning fra 24. december 1948, der havde opfordret parterne til at standse fjendtlighederne og krævet øjeblikkelig løsladelse af den indonesiske republiks præsident og andre politiske fanger. Kina, Cuba, Norge og U.S.A. fremsatte i fællesskab et detailleret forslag, der blev vedtaget den 28. januar. Det fastholdt beslutningen af 24. december og opfordrede bl. a. parterne til at genoptage forhandlingerne om oprettelse af et uafhængigt og suverænt Indonesiens forenede Stater, bemyndigede kommissionen til at indbyde repræsentanter fra andre områder i Indonesien end den indonesiske republik, der kun omfatter Sumatra og Java, til at deltage i disse forhandlinger og fastsatte en tidsfrist for forhandlingerne. Beslutningen blev vedtaget med 8 stemmer; Frankrig, Ukraine og Sovjetunionen afholdt sig fra at stemme.

Den 1. marts rapporterede kommissionen, at parterne ikke havde rettet sig efter beslutningen, og at Holland havde foreslået en rundbordskonference i Haag om det indonesiske spørgsmål og opfordret kommissionen til at deltage. Sikkerhedsrådet behandlede rapporten i 5 møder i marts, hvor Holland forklarede, at formålet med rundbordskonferencen var at skabe muligheder for oprettelse af et fuldstændig suverænt Indonesien i løbet af få måneder og samtidig oprette en hollandsk-indonesisk union. Den indonesiske republik erklærede, at den ikke var utilbøjelig til at gå ind herpå. Den 23. marts vedtog sikkerhedsrådet et direktiv til kommissionen om at hjælpe parterne med at gennemføre en overenskomst om opfyldelse af beslutningen fra 28. januar, især fjendtlighedernes ophør og genoprettelse af den republikanske regering, og om tiden og betingelserne for afholdelse af den foreslåede konference i Haag. Frankrig, Ukraine og Sovjetunionen afholdt sig fra at stemme.

Spørgsmålet var på dagsordenen for 3. generalforsamlings 2. del, men på grund af efterretninger om gode fremskridt i forhandlingerne mellem parterne besluttedes det 11. maj at udsætte den videre drøftelse til næste generalforsamling.

Den 22. juni udsendte kommissionen en pressemeddelelse, der bl. a. oplyste, at parterne ville bestræbe sig for at overdrage Indonesiens forenede Stater fuld

selvstændighed inden udgangen af 1949, og at rundbordskonferencen skulle have følgende deltagere: Holland, den indonesiske republik, andre indonesiske områder og F.N.s kommission for Indonesien.

Rundbordskonferencen i Haag trådte sammen den 23. august, og den 2. november underskreves de dokumenter, der oprettede republikken Indonesiens forenede Stater som en uafhængig og suveræn stat senest 30. december 1949 og den hollandsk-indonesiske Union til varetagelse af de to staters fælles interesser.

Menneskerettighederne i Bulgarien, Ungarn og Rumænien

Den 12. april blev spørgsmålet om menneskerettighedernes overholdelse i Ungarn og Bulgarien optaget på dagsordenen på grund af retssagerne mod kardinal Mindszenty i Ungarn og mod de protestantiske præster i Bulgarien. Initiativet hertil blev taget af Bolivia og Australien. Bolivia hævdede, at der forelå et brud på F.N.-pagtens art. 55, mens Australien henviste til respekten for menneskerettighederne. De østeuropæiske stater erklærede straks, at generalforsamlingen ikke havde kompetence til at behandle spørgsmålet.

Udenrigsminister *Gustav Rasmussen* motiverede på de nordiske landes vegne, at disse ville afholde sig fra at stemme, når afstemningen om spørgsmålets optagelse på dagsordenen skulle finde sted. Efter de nordiske landes opfattelse burde sagen behandles i henhold til bestemmelserne i fredstraktaterne med Ungarn og Bulgarien af 10. februar 1947, idet artiklerne 2 og 40 i disse traktater henholdsvis fastsatte sikring af menneskerettigheder og fundamentale friheder og angav den fremgangsmåde, der skulle følges, når der opstod strid om fortolkningen eller udførelsen af traktaternes bestemmelser. Det ville være mere stemmende med international praksis, at spørgsmålet i første omgang behandledes på den måde, som fredstraktaterne anviste.

Spørgsmålet blev imidlertid sat på dagsordenen og henvistes til ad hoc udvalget, som 22. april vedtog et forslag, der udtrykte uro over de alvorlige anklager for undertrykkelse af menneskerettighederne, som rettedes mod den ungarske og den bulgarske regering, men samtidig med tilfredshed konstaterede, at flere af fredstraktaternes signatarmagter havde vedtaget forholdsregler til undersøgelse af anklagerne; endvidere mindede man meget indtrængende Ungarn og Bulgarien om deres forpligtelser ifølge fredstraktaterne og vedtog at sætte spørgsmålet på næste generalforsamlings dagsorden.

Dette forslag blev vedtaget af generalforsamlingen den 30. april med 34 stemmer mod 6 og 9 stemmer-ikke.

På fjerde generalforsamling udvidedes anklagerne til også at omfatte Rumænien. I mellemtiden havde Storbritannien og U.S.A. forgæves forsøgt at få spørgsmålet behandlet af de amerikanske, engelske og russiske diplomatiske repræsentanter i Sofia, Budapest og Bukarest. De 3 regeringer havde afvist anklagen for at have krænket fredstraktaterne og nægtet at udpege repræsentanter til de kommissioner, der ifølge traktaterne skulle afgøre sådanne stridigheder.

Derfor fremsatte U.S.A. sammen med Canada og Bolivia et forslag, der bad den mellemfolkelige domstol om et responsum i forskellige juridiske spørgsmål i forbindelse med de ovennævnte kommissioner, bl. a. om Bulgarien, Un-

garn og Rumænien var forpligtede til at udpege repræsentanter til kommissionerne, hvis domstolen afgjorde, at spørgsmålet hørte under fredstraktaternes bestemmelser for bilæggelse af stridigheder.

Forslaget vedtoges af generalforsamlingen den 22. oktober med 47 stemmer mod 5 og 7 stemmer-ikke. Blandt de sidste var Jugoslavien.

Kina.

På Kinas anmodning optog 4. generalforsamling følgende spørgsmål på dagsordenen: trusler mod Kinas politiske uafhængighed og territoriale integritet og mod freden i det fjerne østen forårsaget af sovjetrussiske krænkelser af den kinesisk-russiske venskabstraktat og alliance af 14. august 1945 og af sovjetrussisk krænkelse af F.N.-pagten.

Straks ved forelæggelsen af spørgsmålet i 1. udvalg erklærede Sovjetunionen sammen med Polen, Hviderusland, Ukraine og Tjekkoslovakiet, at den kinesiske folkerepubliks regering var Kinas eneste lovlige regering, og at spørgsmålet ikke kunne behandles retmæssigt, fordi det var forelagt af en regering, der ikke havde bemyndigelse til at repræsentere det kinesiske folk. Derfor ville de nævnte regeringer ikke deltage i drøftelsen af dette spørgsmål og ikke anerkende nogen afgørelse af det.

Alligevel vedtog generalforsamlingen den 8. december to resolutioner om sagen. Den ene, foreslået af Australien, Meksiko, Pakistan, Filippinerne og U.S.A., opfordrede alle stater til 1) at respektere Kinas politiske uafhængighed og lade sig lede af F.N.s principper i forholdet til Kina, 2) at respektere det kinesiske folks ret, nu og i fremtiden, til frit at vælge egne politiske institutioner og beholde en regering, der var uafhængig af fremmed kontrol, 3) at respektere bestående overenskomster med Kina og 4) at afholde sig fra at erhverve indflydelsessfærer eller skabe udenlandsk kontrollerede regimer inden for Kinas område. Den anden resolution henviste spørgsmålet til interimsudvalget, der skulle undersøge det nærmere og sende rapport om det til 5. generalforsamling eller om nødvendigt bringe det for sikkerhedsrådet.

Palæstina.

Under ledelse af F.N.s mægler, dr. *Ralph Bunche,* U.S.A., lykkedes det at få sluttet våbenstilstand mellem Israel og de arabiske lande: Ægypten 24. februar, Libanon 23. marts, Jordan 3. april og Syrien 20. juli.

Den 11. december 1948 havde generalforsamlingen oprettet en F.N.-mæglingskommission for Palæstina. I den vedtagne resolution herom besluttedes det, at Jerusalem-området på grund af dets forbindelse med tre verdensreligioner bør behandles adskilt fra resten af Palæstina, og at det bør underkastes effektiv kontrol fra F.N. Desuden beordredes mæglingskommissionen til at fremsætte for 4. generalforsamling et i enkeltheder udarbejdet forslag om et permanent internationalt styre, som indeholder bestemmelser om lokalt selvstyre for tyde-

ligt udskilte grupper i så vid udstrækning, som dette er forenligt med Jerusalem-områdets særlige internationale stilling. Endvidere nævntes det i resolutionen, at de palæstinensiske flygtninge bør have adgang til at vende tilbage til deres hjem.

Mæglingskommissionens forslag gik i hovedtræk ud på at anerkende Jerusalems deling i en jødisk og arabisk zone, at udnævne en F.N.-kommissær og oprette et generalråd, en international domstol og en blandet domstol. Kommissæren skulle være formand i generalrådet, og administrationen af de vigtigste offentlige anliggender henlægges under dette. Den internationale domstol skulle være øverste domsmyndighed i området, dømme i sager mellem zonernes regeringer, mellem kommissær og regering og i sager om menneskerettigheder og fortolkning af den grundlæggende statut. Mens generalforsamlingen havde retten til at udnævne dommere ved den internationale domstol, skulle de to zoner være med til at udpege dommere til den blandede domstol, hvis afgørelser kunne appelleres til førstnævnte. Endelig skulle området permanent demilitariseres og neutraliseres.

Under debatten i ad hoc udvalget på 4. generalforsamling støttedes forslaget i princippet af U.S.A., Tyrkiet og adskillige andre. Australien, Frankrig, Belgien, Grækenland og El Salvador anså forslaget for utilstrækkeligt og ønskede det bragt i bedre overensstemmelse med generalforsamlingens oprindelige resolution om Palæstina af 29. november 1947. Sovjetunionen og de andre østeuropæiske stater mente noget lignende og anbefalede tillige mæglingskommissionens opløsning. De arabiske lande undtagen Jordan krævede Jerusalem som et *corpus separatum* og en nøje plan for dens internationalisering, mens Jordan var tilfreds med de daværende foranstaltninger. Israel var afgjort modstander af ethvert forslag om international kontrol med byen, idet det understregede dens nære tilknytning til Israel og de jødiske interesser i almindelighed. Både Jordan og Israel var villige til at beskytte de religiøse interesser.

Den 28. november blev mæglingskommissionens forslag sammen med adskillige andre sendt til et underudvalg, som nåede frem til en resolution, der først blev vedtaget af ad hoc udvalget og den 10. december af forsamlingen med 38 stemmer mod 14 og 7 stemmer-ikke. Israel, Storbritannien, U.S.A. og de fire nordiske lande stemte imod.

Resolutionen fastsætter pånyt, at det er generalforsamlingens hensigt, at Jerusalem underlægges et permanent internationalt styre, der skal sørge for passende forholdsregler til beskyttelse af de hellige steder både inden for og uden for byen og især føre følgende bestemmelser i resolutionen af 29. november 1947 ud i livet: 1. byen Jerusalem skal oprettes som et *corpus separatum* under et særligt internationalt styre, administreret af F.N.; 2. formynderskabsrådet udpeges til administrerende myndighed. Formynderskabsrådet anmodedes om at fuldende forberedelsen af en statut for Jerusalem med ændringer i retning af større demokratisering og straks gå videre med dens udførelse i praksis. Endvidere erklærede resolutionen, at formynderskabsrådet ikke må tillade forholdsregler fra nogen af de interesserede staters side, der har til hensigt at få det til at afstå fra at antage og gennemføre statutten.

Generalforsamlingen vedtog også at fortsætte med hjælpen til de ca.

900,000 Palæstina-flygtninge. En særlig hjælpeorganisation oprettedes til at løse denne store opgave, der beregnedes at ville koste 33,700,000 dollars i 1950.

Andre politiske spørgsmål.

Korea: F.N.-kommissionen nåede ikke videre i sit arbejde med at forene de to dele af Korea til en enhed, fordi den stadig ikke kunne komme i kontakt med Nordkorea. I sin rapport til 4. generalforsamling pegede den på, at der havde fundet skudveksling og væbnede plyndringstog sted langs den 38. nordlige breddegrad, der danner grænsen mellem de to dele, og på muligheden af en militær konflikt. Endvidere fremhævedes forholdet mellem Sovjetunionen og U.S.A. som en af de vigtigste årsager til, at kommissionens arbejde ikke var lykkedes. Generalforsamlingen vedtog, at kommissionen skulle fortsætte sit arbejde og nøje følge enhver udvikling, der kan føre til militær konflikt. Et sovjetrussisk forslag om straks at opløse kommissionen blev forkastet.

Grækenland: F.N.s særlige Balkan-kommission rapporterede til 4. generalforsamling, at Albanien og Bulgarien stadig ydede den græske guerillabevægelse moralsk og materiel støtte, mens hjælpen fra Jugoslavien var formindsket og måske helt ophørt. En mæglingskommission, der blev nedsat den 29. september af 1. udvalg, havde ikke heldet med sig. En resolution appellerede atter til de stridende parter om bilæggelse af uoverensstemmelserne ved fredelige midler, og enstemmigt vedtoges en resolution om de græske børn, der endnu ikke var vendt hjem; både Røde Kors og alle F.N.s medlemmer opfordredes til at gøre alt for at få dem hjemsendt hurtigst muligt.

Kashmir: Den 1. januar blev der på F.N.-kommissionens initiativ sluttet våbenhvile mellem Indien og Pakistan. Der er blevet trukket en demarkationslinie i Kashmir, som F.N.-kontrollørerne erklærede fuldført den 3. november. Den deler landet i to dele, således at den indiske hær sammen med Kashmirstyrker har besat området øst og syd for linien, mens Pakistan holder området nord og vest derfor besat. Den 21. marts udnævnte generalsekretær Trygve Lie admiral *Chester W. Nimitz,* U.S.A., til at lede en folkeafstemning i området. Endnu er situationen ikke moden hertil, fordi parterne ikke kan enes om den demilitarisering, der skal gå forud for folkeafstemningen. Ganske kort kan det siges, at Indien ønsker Kashmir af militære og strategiske grunde, mens Pakistan ønsker området af økonomiske årsager. Geografisk hører landet nærmest sammen med Pakistan; desuden er 76 % af befolkningen muhammedanere.

Fredsplaner: Under 4. generalforsamlings åbningsdebat fremsatte Sovjetunionen et forslag med titlen: fordømmelse af forberedelsen til en ny krig og afsluttelse af en 5-magts pagt for freden. Forslaget førte både i generalforsamlingen og i 1. udvalg til meget heftige diskussioner, der drejede sig om de internationale forhold i de sidste 35 år og i særdeleshed om forholdet mellem Sovjetunionen og U.S.A. Forslaget blev forkastet, fordi det var udformet således, at det fordømte forberedelserne til en ny krig specielt i U.S.A. og Storbritannien. I stedet vedtoges den 1. december med 53 stemmer mod 5 og 1 stemmer-ikke (Jugoslavien) et engelsk-amerikansk forslag (med titlen: de vigtigste betingelser for fred), som først og fremmest erklærede, at F.N.-

pagten fastsatte grundprincipperne for en varig fred, og at det var påtrængende nødvendigt for medlemmerne at underkaste sig disse principper.

Atomenergikontrol og rustningsregulering: På opfordring af 3. generalforsamling genoptog atomenergikommissionen sit arbejde den 18. februar. I rapporten til 4. generalforsamling nævnes det, at Sovjetunionen stadig forkaster kommissionsflertallets forslag og holder fast ved sin egen plan, der kræver, at national ejendomsret skal råde både over de eksplosive atomkernestoffer og over de farlige atomanlægs virksomhed og ledelse. Efter flertallets mening vil denne plan ikke fjerne årsagerne til mistroen og frygten mellem nationerne; den vil gøre forbudet mod atomvåben virkningsløst og vedligeholde den farlige nationale rivalisering på atomenergiens område. Under diskussionen i ad hoc udvalget fremhævede vestmagterne atter, at kontrollen med atomenergien må gå forud for et forbud mod atomvåben. Generalforsamlingens præsident appellerede den 9. november direkte til atomenergikommissionens permanente medlemmer og meddelte den 3. december over F.N.s radio, at medlemmernes svar havde været opmuntrende og viste, at øst og vest langtfra havde lukket døren i for en overenskomst, men havde erklæret sig rede til at studere alle forslag med åbent sind. Fra alle dele af verden modtog præsidenten varme anerkendelser for sit initiativ.

Kommissionen for almindelige rustninger vedtog den 1. august en fransk plan, hvorefter der under sikkerhedsrådet skal oprettes et kontrolorgan til at modtage militære oplysninger fra hvert land og at verificere sådanne oplysninger ved undersøgelser på stedet. Sovjetunionen stemte imod, fordi det kun omfattede optælling af væbnede styrker og almindelige våben, men ikke atomvåben og redegørelse for krigsvidenskabelig forskning. 4. generalforsamling vedtog en resolution, der bifaldt denne plan.

Optagelse af nye medlemmer: Indtil udgangen af 1949 har vetoretten været anvendt ialt 43 gange, heraf de 21 ved afstemninger om optagelse af nye medlemmer. De stater, der hidtil forgæves på grund af vetonedlæggelser har ansøgt sikkerhedsrådet om optagelse er følgende: Jordan 3 gange, Portugal 3, Eire 3, Italien 4, Østrig 2, Finland 2, Ceylon 2, Korea 1 og Nepal 1 gang. Hertil må føjes, at også Albanien, Bulgarien, Ungarn, Mongoliet og Rumænien uden held har søgt at blive medlemmer, fordi sikkerhedsrådets flertal var imod det. 4. generalforsamling vedtog den 22. november 9 australske forslag gående ud på, at sikkerhedsrådet påny skal overveje ansøgningerne fra Østrig, Ceylon, Finland, Eire, Italien, Jordan, Korea, Portugal og Nepal. Desuden vedtoges det at anmode den mellemfolkelige domstol om et responsum: Kan en stats adgang til medlemsskab i F.N. ifølge pagtens art. 4.2, fuldbyrdes ved en beslutning af generalforsamlingen, når sikkerhedsrådet ikke har anbefalet adgangen, enten fordi ansøgeren ikke kan opnå det nødvendige flertal, eller fordi et permanent medlem nedlægger veto? Domstolens responsum kom den 3. marts 1950. Det blev et klart nej. Generalforsamlingen kan altså kun optage nye medlemmer, efter at det er blevet vedtaget af sikkerhedsrådet.

Oprettelse af en vagtstyrke for F.N.: På 2. del af den 3. generalforsamling fremsatte generalsekretæren et forslag om oprettelse af en særlig vagtstyrke, der skal stå til rådighed for F.N. Antallet foreslås ansat til 800 mand, hvoraf 300

fast ansatte ved hovedkvarteret og 500 reservister, der kan indkaldes fra deres hjemlande, når der er brug for dem. Forslaget blev støttet af de fleste, men de østeuropæiske lande modsatte sig det, fordi de mente, at det var i strid med pagtens kap. VII og var et forsøg på at omgå sikkerhedsrådets beføjelser. Det gik til undersøgelse i et særligt udvalg, der skulle rapportere til 4. generalforsamling. Det vedtoges her at oprette en vagtstyrke på højst 300 samt en liste over personer, der kan tilkaldes til observationsopgaver i forbindelse med våbenstilstand, folkeafstemning osv.

Berlinblokadens ophævelse: I april begyndte uformelle drøftelser mellem *Malik,* Sovjetunionen, og *Jessup,* U.S.A., begge delegerede ved F.N. Senere kom Storbritannien og Frankrig med i forhandlingerne. Den 4. maj meddeltes at man var nået til en overenskomst om fra 14. maj at ophæve alle restriktioner på meddelelsesmidler, transport og handel mellem Berlin og de respektive zoner i Tyskland og mellem zonerne indbyrdes.

Ikke-politiske spørgsmål.

Teknisk hjælp til under-udviklede områder: Et stort forslag herom var i løbet af 1949 blevet udarbejdet af det økonomiske og sociale råd og blev vedtaget af 4. generalforsamling den 16. november, enstemmigt både i 2. udvalg og i forsamlingen. Dette program går ud på, at der skal indkaldes en konference om disse problemer, og generalsekretæren bemyndiges til at sætte et særligt regnskab op for teknisk hjælp, og alle regeringer opfordres til frivilligt at bidrage så meget som muligt. Programmet skal administreres af et råd for teknisk hjælp, der består af repræsentanter for F.N.s sekretariat og for de deltagende særlige institutioner med generalsekretæren som formand. Dette råd skal koordinere alle deltagende organisationers arbejde, behandle anmodningerne om hjælp og rapportere til det økonomiske og sociale råds stående udvalg herfor. Der skal iagttages forskellige principper ved hjælpens ydelse. Hjælpen skal kun gives, når vedkommende regering er indforstået hermed. Arten af tjenesteydelser skal afgøres af vedkommende regering. De lande, der ønsker hjælp, skal i forvejen gøre så meget som muligt af arbejdet med hensyn til problemets art og udstrækning. Hjælpen må ikke være et middel til udenlandsk økonomisk og politisk indblanding i vedkommende lands indre anliggender og skal ikke ledsages af drøftelser af politisk art. Hjælpen vil kun blive givet til eller gennem regeringer. Der skal ikke gøres forskel på grund af landets politiske struktur eller befolkningens race eller religion. De hjælpende organisationer skal ved hjælpens ydelse tage hensyn til, hvor påtrængende nødvendig behovet er. Alle 43 stater, der deltog i debatten, var enige om, at programmet betød et stort skridt fremad på det internationale område henimod fremme af den økonomiske udvikling i under-udviklede lande.

Højkommissær for flygtninge: Da den internationale flygtningeorganisation, IRO, kun er et midlertidigt organ, udarbejdede F.N.s generalsekretær på opfordring af det økonomiske og sociale råd et memorandum om flygtningespørgsmålet, hvori det blev foreslået at oprette et F.N.-højkommissær-embede. 3. udvalg vedtog dette forslag, og det samme gjorde generalforsamlingen den 3.

december. Højkommissæren skal udnævnes fra 1. januar 1951 og skal bl. a. sørge for beskyttelse af flygtninge og „displaced persons" ved afslutning af internationale konventioner eller særlige overenskomster med regeringer og ved at bistå regeringer og private organisationer. Direktøren for IRO fremkom med en redegørelse i 3. udvalg. Heraf fremgik det, at de fleste flygtninge, som ønskede at vende hjem, d.v.s. over 7 mill., var kommet hjem, før IRO begyndte sit arbejde. 600,000 havde IRO hjemsendt, og dette tal vil nå næsten 1 mill. inden organisationens ophør. Tilbage bliver knapt 30,000 „displaced persons", hvoraf 150,000 kun har ringe mulighed for at vende hjem.

Sydvestafrika: I formynderskabsrådets rapport til 4. generalforsamling meddeltes, at Den sydafrikanske Union havde til hensigt at oprette en nærmere forbindelse mellem unionen og det tidligere mandatområde og vil ophøre med at sende rapporter om administrationen af området til F.N. I 4. udvalg fremhævede unionens repræsentant, at generalforsamlingen eller formynderskabsrådet ikke kunne kræve samme myndighed over Sydvestafrika som over formynderskabsområderne. 4. udvalg vedtog trods sydafrikansk protest at høre på pastor *Michael Scott* som repræsentant for visse grupper af befolkningen i Sydvestafrika. Han krævede området under F.N.-formynderskab og tilladelse for befolkningens repræsentanter til at udtrykke deres mening, førend der blev truffet en endelig afgørelse. Endvidere fremhævede han, at en sydafrikansk indlemmelse eller annektion af området ville betyde en trusel mod den indfødte befolkning. Generalforsamlingen vedtog to resolutioner den 6. december. Den ene beklagede, at det tidligere tilbud om at sende rapporter var blevet taget tilbage, gentog ordlyden af resolutionerne fra 1946, 1947 og 1948 og beklagede, at unionen havde besluttet ikke at tage hensyn til dem. Endelig opfordredes unionen til at gøre dette godt igen. Den anden resolution anmodede den mellemfolkelige domstol om et responsum i følgende spørgsmål: Har den sydafrikanske Union stadig internationale mandatforpligtelser over for Sydvestafrika og i bekræftende fald, hvad indebærer disse forpligtelser? Er bestemmelserne i pagtens kap. XII anvendelige på Sydvestafrika og i bekræftende fald, på hvilken måde? Har Den sydafrikanske Union kompetence til at ændre Sydvestafrikas internationale status eller i tilfælde af benægtende svar, hvor hviler kompetencen til at bestemme og ændre områdets internationale status?

Budgettet: Udgifterne til F.N. beløb sig i 1949 til 43,487,128 dollars, hvoraf Danmark betalte 328,774 dollars. Budgettet for 1950 bliver på 49,641,773 dollars, hvoraf Danmark skal betale 0,79 %.

KILDER

Beretning til Rigsdagen angående De Forenede Nationers tredie plenarforsamling, 2. del.
Beretning til Rigsdagen angående De Forenede Nationers fjerde plenarforsamling.
Folketingets forhandlinger 28. febr., 1., 2. og 3. marts 1950.
Vetoretten. Oversigt udsendt af F.N.s informationskontor, Kbhvn. V.
Aktstycken utgivna av Kungl. Utrikesdepartementet: Förenta Nationernas Generalförsamlings tredje ordinarie möte.

St. meld. nr. 2. (1950). Om Norges deltakelse i annen del av de Forente Nasjoners tredje ordinære generalforsamling.

St. meld. nr. 12. (1950). Norges deltakelse i de Forente Nasjoners fjerde ordinære generalforsamling.

Annual report of the Secretary-General on the work of the organization. 1 July 1948—30 June 1949.

Report of the Security Council to the General Assembly covering the period from 16 July 1948 to 15 July 1949.

Report of the Economic and Social Council covering the period from 30 August 1948 to 15 August 1949.

Report of the Trusteeship Council covering its fourth and fifth sessions 6 August 1948—22 July 1949.

Official Records of the Third Session of the General Assembly. Resolutions.

Official Records of the Fourth Session of the General Assembly. Resolutions.

United Nations Bulletin. Published by the Department of Public Information, United Nations.

International Organization. Published quarterly by the World Peace Foundation.